

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Kratka autobiografija

Pismo Andreasu Šoju (1883)

William Morris

William Morris
Kratka autobiografija
Pismo Andreasu Šoju (1883)
1883.

The Collected Letters of William Morris, Vol. II, Part A, 1881–1884,
ed. Norman Kelvin,
Princeton University Press, 1987, pismo br. 911, str. 225–231.
Preveo i priredio AG, jun 2022.
<http://anarhija-blok45.net>

anarhisticka-biblioteka.net

1883.

Sadržaj

Uvodna napomena	5
Pismo Andreasu Šoju	7

Vilijam Moris KAKO SAM POSTAO SOCIJALISTA

U nastavku: KRATKA AUTOBIOGRAFIJA (1883)

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

anarhija/blok 45

POROĐICA BIBLIOTEKA

Vilijam Moris, 1883.

The Collected Letters of William Morris, Vol. II, Part A,
1881–1884, ed. Norman Kelvin, Princeton University
Press, 1987, pismo br. 911, str. 225–231.

li svaku nadu koju sam mogao imati o tome da bi se nešto dobro moglo postići s Radikalnom (Liberalnom) strankom, ma koliko ona sebe smatrala naprednom.

Pridružio sam se komitetu, čiji je sekretar bio gospodin Herbert Barouz (Herbert Burrows), koji je pokušao da se donekle suprotstavi kursu koji su liberalna vlada i partija zauzele u prvim danima tog parlamenta; ali komitet se brzo raspao, budući da zapravo nije imao nikakve praktične principe koji bi ga držali na okupu; spominjem to da bih pokazao kako sam bio u potrazi za učlanjenjem u bilo koje telo za koje je izgledalo da će pomeriti stvari s mrtve tačke.

Mora se razumeti da sam uvek nameravao da se pridružim bilo kom telu koje se jasno naziva socijalističkim, tako da sam, kada me je prošle godine g. Hajndman (Henry Hyndman) pozvao da se pridružim Demokratskoj federaciji¹⁷, prihvatio poziv, u nadi da će se ona zalagati za socijalizam, uprkos nekim nedostacima za koje sam mislio da ću ih tamo naći; ali, u celini gledano, tih nedostataka ima manje nego što sam očekivao.

Prethodno je trebalo da spomenem da sam se oženio 1859. i da iz tog braka imam dve kćerke, koje su mi veoma naklonjene, kada je reč o mojim životnim ciljevima.¹⁸

¹⁷ Democratic Federation, od 1881, Social Democratic Federation, od 1884. Posle niza sukoba sa Hajndmanom, Moris, zajedno sa Elenor Marks, Baksom (Ernest Belfort Bax), Edvardom Avelingom, Šojem i drugima, 1885. osniva Socijalističku ligu (Socialist League) i pokreće njeno glasilo, *Commonweal*. Moris se 1890. povlači i iz te organizacije, posle razmimoilaženja s anarhističkim krilom, i osniva Socijalističko društvo iz Hamersmita (Hammersmith Socialist Society), u kojem je ostao aktivan do smrti, u oktobru 1896.

¹⁸ Starija kćerka, Dženi, zbog bolesti (oblika epilepsije), manje se uključivala u Morisove aktivnosti, iako im je bila veoma naklonjena, dok im je Mej bila potpuno posvećena, kao dizajnerka, organizatorska i urednica prvog izdanja Morisovih sabranih dela – u čak 24 toma, objavljena u periodu 1910–1915, za koje je Mej napisala i vrlo opširne i nadahnute predgovore. Morisova žena, Džejn, velika muza celog Prerafaelitskog pokreta (naročito Rosetijeva), uglavnom se držala po strani od Morisovih političkih aktivnosti, ali je opet doprinela njegovoj firmi s nekoliko vezova i drugih radova.

Uvodna napomena

„Godine 1871. otišao sam na Island sa g. Magnusonom, i osim zadovoljstva što sam video tu romantičnu pustaru, tamo sam naučio jednu lekciju, nadam se temeljno, da je i najteža oskudica beznačajno zlo u poređenju s nejednakošću klasa...“

Ovo Morisovo pismo Andreasu Šoju (Andreas Scheu, 1844–1927) – austrijskom socijalisti, koji je 1874. emigrirao Englesku i zatim u Škotsku, i tesno sarađivao sa Morisom – jedini je njegov povezani autobiografski osvrt. U ovom ili onom segmentu, srećemo ga u skoro svim Morisovim biografijama. Obuhvata period do 1883, dakle, do samog početka njegove eksplicitno socijalističke faze. Neke najvažnije tekstove, među njima i *Vesti iz Nigdine* i skoro sve ključne eseje, članke i predavanja, tek je trebalo da napiše. Moris je do 1883. već bio veliko ime engleske umetnosti i književnosti, ali glas Morisa socijaliste tek je počinjao da odjekuje. Kao što ćemo videti i ovde, pored onoga što donose njegove biografije, prepiska i druga dela, to nije bila neka nagla novost već prirodan ishod njegovih stremljenja. U tom pismu Moris izlaže svoju autobiografiju na nivou skice, u najgrubljim crtama – ostalo je nejasno u koju svrhu, možda za prilog u nekoj socijalističkoj publikaciji – ali ono opet pleni svojom neposrednošću, pored toga što nam još više približava njegovu putanju i razloge.

U prvom delu pisma, Moris objašnjava Šoju – kolegi iz tekstilne industrije – detalje bojenja tkanina i osvrće se na još neke aktuelne događaje. U nastavku, posle pozdrava iz uobičajenog pisma, prilaže svoju kratku autobiografiju.

tu kampanju na strani liberala (originalna Liberal Party, glavni rival konzervativaca u većem delu XIX veka), zato što mi se činilo da Engleska rizikuje da uđe u rat koji bi je gurnuo na stranu reakcije; takođe, duboko sam strepeo zbog izliva šovinizma koji je zahvatio zemlju i strahovao da dok se mi zabavljamo još jednim evropskim ratom niko u ovoj zemlji neće hteti da čuje ništa o društvenim pitanjima; niti sam, u bilo kom trenutku, mogao da u Engleskoj vidim neku stranku napredniju od radikala (parlamentarna frakcija Liberalne partije), koji bi morali ostati upamćeni ovenčani oreolom utoliko što su bili opozicija stranci koja se otvoreno proglašavala reakcionarnom; bio sam u maloj zabludi o ishodu pobeđe liberala, osim što je to moglo zaustaviti bujicu šovinizma i obuzdati nacionalnu mržnju i predrasude, prema čemu ću uvek osećati najdublji prezir. Stoga sam aktivno učestvovao u antiturskoj agitaciji, kao član odbora Udruženja za istočno pitanje (Eastern Question Association), i vredno radio na tome; upoznao sam neke tadašnje sindikalne vođe; ali video sam da su bili pod prilično velikim uticajem kapitalističkih političara i da posle pobeđe na opštim izborima (1880, kada liberali pobeđuju konzervativce) neće napraviti nikakav korak napred. Akcije i izostanak akcije novog liberalnog parlamenta, naročito Zakon o prinudi (1881)¹⁶ i „Berzanski Egipatski rat“ („Stockjobbers’ Egyptian War“, 1882), u dobroj meri su uništi-

prvi otvoreno politički angažman, iako ne i njegov jedini javni angažman pre one najpoznatije, socijalističke faze. Naime, 1877, zajedno s Filipom Vebom i drugima, osnovao je Društvo za očuvanje drevnih zdanja (Society for the Protection of Ancient Buildings, poznato i kao „Anti-Scrape“), koje je nastojalo da spreči nakaradnu „restauraciju“ drevnih zdanja, koja je tada uzimala maha. Stara zdanja je trebalo samo popravljati i održavati, a ne obnavljati, kao da su ostala netaknuta, ili im proizvoljno dodavati nove elemente. Društvo je imalo ogroman uticaj na britanski kulturni život i praktično uvelo moderno shvatanje „kulturnog nasleđa“. Začudo, taj svoj veliki i strastveni angažman, kojem je ostao posvećen do kraja života, Morris ne spominje u ovom pismu.

¹⁶ Protection of Persons and Property (Ireland) Act ili Coercion Act: zakon koji je omogućavao progon bez suđenja svih osoba osumnjičenih za učešće u Ratu (agitaciji) za zemlju u Irskoj, 1879–1882.

1878. (*sic*) pod naslovom *Sigurd Volsung i pad Niblunga (The Story of Sigurd the Volsung and the Fall of the Niblungs, 1876)*.

Sve to vreme vredno sam se bavio svojim poslom, u kojem sam postigao značajan uspeh čak i sa komercijalne strane; verujem da sam, uz odricanje od nekih principa, mogao postati zaista bogat čovek, ali čak i ovako nemam na šta da se požalim, iako je poslednjih nekoliko godina posao išao prilično slabo.

Gotovo sve dizajne koje koristimo za dekoraciju površina, tapete, tekstil i slično, radim sam. Morao sam da naučim teoriju i donekle praksu tkanja, bojenja i štampe na tekstilu: sve to mi je, moram priznati, pružilo i još uvek mi pruža veliko uživanje.

Ali i pored sveg uspeha koji sam postigao, nije mi promakla svest da će umetnost u čijem stvaranju pomažem propasti sa smrću nekolicine nas kojima je do nje zaista stalo, da reforma umetnosti zasnovane na individualizmu mora nestati s pojedincima koji su je pokrenuli. I moja istorijska proučavanja i moj praktični sukob s filistarstvom modernog društva *nametnuli* su mi uverenje da umetnost ne može imati pravi život i rast u sadašnjem sistemu komercijalizma i profiterstva. Pokušao sam da razvijem takvo shvaćanje, koje je u stvari socijalizam viđen očima umetnika, u raznim predavanjima, od kojih sam prvo održao 1878 (*sic*).¹⁴

Otprilike u vreme kada sam o tim pitanjima počeo da razmišljam tako intenzivno da sam osetio da se moram javno izraziti, došlo je do krize oko Istočnog pitanja i agitacije koja je za ishod imala rušenje Dizraelijeve vlade.¹⁵ Svim srcem sam se uključio u

¹⁴ Predavanje je održano 4. XII 1877, u Trades Guild of Learning, u Co-operative Hall, u Londonu, pod naslovom „The Decorative Arts: Their Relation to Modern Life and Progress“; u celini je prvi put objavljeno 4. II 1878, kao poseban pamflet, a zatim u W. Morris, *Hopes and Fears for Art*, 1882, pod naslovom „The Lesser Arts“.

¹⁵ „Istočno pitanje“, iz perspektive britanskog imperijalizma, bilo je pitanje Rusije, Turske, Balkana, kontrole nad Bosforom, Suecom i Bliskim istokom. U krizi 1875–1878 („Velika Istočna kriza“, čiji je ishod bio Berlinski kongres 1878), Velika Britanija i njen tadašnji premijer Dizraeli, spremali su se na rat i savezništvo s Turskom protiv Rusije, što je naišlo na snažan otpor u zemlji. Morisov

Pismo Andreasu Šoju

Kelmscott House, Upper Mall
Hammersmith (London),
15. septembar 1883.

Dragi g. Šoj,

Zamoliću vas za smeđi štof; možda bi se mogao nabaviti iz nekog škotskog magacina; ali bojim se da je takva roba postala strana u Engleskoj; postali smo previše lukavi da bismo ljudima davali nešto dobro, kad možemo i loše. Što se tiče bojenja u crno, recept bi izgledao otprilike ovako: provucite svoju tkaninu kroz kupku od kampeša (fr., *bois de Campêche*, lat., *Haematoxylum campechianum*), a zatim kroz drugu kupku od lišaja i sulfata gvožđa (komercijalni naziv, *copperas*); na taj način obojena roba neće izdržati sunce tako dobro kao da je „posinjena“, kako to kažu farbari (provučena kroz kupku od sinja ili sača, *Isatis tinctoria*), to jest, da je prošla kroz kupku od indiga za bojenje platna: mogla bi „zarđati“; ali to bi se danas smatralo dobrim farbanjem.

Što se tiče ćebadi: uobičajeno je da se osnova pravi od pamuka ili da se za potku koristi čak i mešavina pamuka i australijske vune: najbolja ćebad, ona iz Vitnija (Witney) (živopisnog, starog gradića iz Oksfordšira), ima dobro pletenu osnovu, a potka im je istkana od čiste engleske vune, koja je čvršća, ali ne i tako meka kao australijska; po pravilu, lošija ćebad imaju grimiznu ili neku drečavu boju utkanu u rubove; ona najbolja imaju samo tamno indigo plavu; ali naravno, ta razlika je trivijalna.

Ako želite da saznate nešto detaljnije o bojenju ili bilo kom drugom pitanju u vezi s mojim radom, biće mi drago da vam to kažem

ili pokažem šta radimo u Opatiji Merton (Merton Abbey)¹, gde sam i farbar i štampar pamuka: ali razumećete da koristimo samo stare metode, koje su nastale pre apoteoze rđave i „slobodne trgovine“ boflom, koju je Gladston pre neki dan toliko hvalio u Kirkvolu.²

Šaljem vam prilično razvučenu skicu svog nezanimljivog³ života: kad je već tako, usušujem se da vam ponudim i svoje ostale knjige, ako vam to ne bude previše glomazno, budući da same po sebi čine biblioteku, tešku oko pola tone – neka mi Tor i Odin oprostite! (Ne smem da koristim ružnu reč.)

Tu skicu možete iskoristiti po volji. Pokušaću da dođem na sastanak u ponedeljak: želim da vidim „Istendere“ (Moris misli na ogranak Socijaldemokratske federacije, SDF, iz istočnog Londona); kako bih voleo da nam pišu i zamere nam (Izvršnom savetu SDF) što ih nismo više podučavali socijalizmu! Kad bi to samo uradili i još nam dali šiling mesečno! Ali mi Englezi smo tupav svet. Uzgred, videli ste da su sindikalisti izbacili amandman o nacionalizaciji zemlje: znao sam da hoće i ne mogu reći da mi je žao; buržoaska štampa će sada dobro oplesti po njima.⁴

Dragi g. Šoj,
iskreno vaš
Vilijam Moris

¹ Merton Abbey (naziv potiče od manastira Merton, osnovanog još u XII veku), danas deo jugozapadnog Londona, u kojem je Moris, od 1881, imao svoju radionicu za izradu i bojenje tekstila.

² William Ewart Gladstone (1809–1898), vođa Liberalne partije i u četiri navrata premijer UK; između ostalog, i u ovde značajnom periodu, 1880–1885. Njegov govor u Kirkvolu (Kirkwall, Škotska), od 13. IX, zabeležen je u listu *The Times*, 14. IX 1883.

³ „... nezanimljivog“!

⁴ Na Šesnaestom godišnjem kongresu sindikata, koji je počeo 10. septembra 1883, usvojen je predlog po kojem, budući da se mnogo jutara puste zemlje sada moglo obrađivati, nisu potrebne nikakve radikalne promene u britanskom zemljišnom sistemu. Vest o tome objavljena je u listu *The Times*, 14. IX 1883.

da čitam jezik Severa, i s kojim sam proučio većinu dela te književnosti; divna svežina i nezavisnost njihove misli, vazduh slobode koji struji kroz njih, njihovo obožavanje hrabrosti (velika vrlina ljudskog roda), njihova potpuna nekonvencionalnost, osvojili su mi srce na prepad. Uz pomoć g. Magnusona, preveo sam i objavio *Priču o Gretiru Snažnom* (*The Story of Grettir the Strong*, Eiríkur Magnússon, 1869), ciklus saga (oko 6) pod naslovom *Severne ljubavne priče* (*Three Northern Love Stories and Other Tales*, 1875), i konačno islandsku verziju priče o Nibelunzima, poznatu kao *Saga o Volsunzima*.¹¹

Godine 1871. otišao sam na Island sa g. Magnusonom, i osim zadovoljstva što sam video tu romantičnu pustaru, tamo sam naučio jednu lekciju, nadam se temeljno, da je najteža oskudica beznačajno zlo u poređenju s nejednakošću klasa.¹² Godine 1873. ponovo sam otišao na Island.¹³ Godine 1876. objavio sam prevod Vergilijeve *Eneide*, koji je bio prilično dobro prihvaćen. Godine 1877. započeo sam svoju poslednju poemu, epsku priču o Niblunzima (Nibelunzima), zasnovanu uglavnom na islandskoj verziji. To sam objavio

¹¹ *The Story of the Volsungs*, „Volsunga Saga“, with Excerpts from the Poetic Edda; ili *Volsunga Saga: The Story of the Volsungs & Niblungs*, with certain songs from the Elder Edda, prevedeno 1870, objavljeno 1888.

¹² Moris, koji u originalu kaže „(najteže) poverty“, misli naravno na ono što sa strane gledano izgleda kao oskudan život, zbog teških životnih uslova (opet, „teških“ za posmatrača iz potpuno drugačije sredine), a ne na društveno generisano siromaštvo. Ono što ga je ponelo na Islandu bili su mentalitet i kultura neopterećeni kapitalističkim imperativima – sigurno ne kao drugde, u to vreme, ili na samom Islandu danas (ako se ima u vidu njegov položaj na mapi bankarsko-finansijskih poslova). Nezavisno od upliva severnjačkog folklora, koji je toliko voleo, Morisov doživljaj Islanda trezveno je sledio ispravnu ideju, koja se provlači kroz celo njegovo delo: da su dobri odnosi – dobra kultura – važniji od materijalnih uslova. Kvalitet – iskustva, umeća, ljudskih odnosa i zajednica – kod Morisa uvek stoji iznad pukog kvantiteta i tehničkih merila („ekonomski rezultat“, „životni standard“, „nivo materijalnog razvoja“, progres radi progressa, itd.).

¹³ Morisovi dnevници s tih putovanja nalaze se u *The Collected Works of William Morris*, vol. VIII, *Journals of Travel In Iceland, 1871–1873*, ed. May Morris, 1911.

neku vrstu firme za proizvodnju ukrasnih predmeta.¹⁰ D. G. Roseti, Ford Madoks Braun, Bern-Džons i F. Veb, arhitekta moje kuće, bili su njeni glavni članovi, što se tiče dizajna. Bern-Džons je u to vreme počeo da stiče reputaciju i za nas je dizajnirao mnogo vitraža, čemu je bio zdušno posvećen; ubrzo smo napravili mali napredak, iako su nas, naravno, mnogo ismevali. Prihvatio sam se toga kao posla, uprkos tome što nije bilo lako zamisliti da bi se od toga moglo nešto zaraditi; pre desetak godina, firma se raspala, tako da sam ostao jedini partner, iako mi F. Veb i Bern-Džons i dalje pomažu i rade dizajn.

U međuvremenu, 1858. objavio sam zbirku pesama *Odbrana Gvinever (The Defence of Guenevere)*; i to je bilo izuzetno mlada-laćko štivo i veoma srednjovekovno; a onda sam, posle nekoliko godina, došao sam na ideju o poemi *Zemaljski raj (The Earthly Paradise)*, objavljeno 1868–1870) i počeo da veoma naporno radim na tome. Otprilike u to vreme proširio sam svoje istorijsko čitanje nabasavši na prevode stare nordijske književnosti, u čemu sam video dobar korektiv za nebuloznu stranu medievalizma. Godine 1866. (mislim) objavio sam poemu *Jasonov život i smrt (The Life and Death of Jason, 1867)*, koja je prvobitno trebalo da bude jedna od epizoda *Zemaljskog raja*, ali je bila predugačka za tu svrhu. Na moje iznenađenje, knjiga je naišla na odličan prijem, kako kod kritičara, tako i kod publike, koji su bili još ljubazniji prema mom sledećem delu, poemi *Zemaljski raj*, čiji sam prvi deo objavio 1868. Godine 1872. objavio sam malu knjigu fantastike, uglavnom lirske, pod naslovom *Ljubav je dovoljna (Love is Enough)*. U međuvremenu, oko 1870, upoznao sam jednog gospodina sa Islanda, E. Magnusona (Eiríkur Magnússon), od koga sam naučio

¹⁰ Morris, Marshall, Faulkner & Co., 1861–1875; zatim kao Morris & Co., od 1875. do Morisove smrti 1896; i konačno kao Morris & Co. Decorators Ltd., od 1905 do 1940. Kompanija koja danas ima pravo na „brend“ Morris & Co., Arthur Sanderson & Sons Ltd, ostala je verna dizajnu originalne kompanije (Morris, John Henry Dearle, May Morris, itd.), iako naravno nema mnogo veze sa Morisovim idejama i etosom.

Rodio sam se u Voltemstou, u Eseksu, 1834, u prigradskom naselju na obodu Šume Eping (Epping Forest), nekada sasvim prijatnom mestu, ali sada užasno koknijevskom (malograđanskom) i zagušenom lošom gradnjom.

Moj otac je bio poslovni, gradski čovek, i imućan⁵; živeli smo u uobičajenom stilu buržoaskog komfora; a kako smo pripadali evangelističkom ogranku Crkve Engleske, bio sam odgajan u nečemu što bi se mogli nazvati bogataškim establišmentskim puritanizmom; u religiji koju nisam prihvatao ni kao dečak.

Školu sam pohađao u Koledžu Marlboro, koji je tada bio nova i veoma gruba škola. Što se tiče moje školske poduke, mislim da mogu pošteno reći da tamo nisam naučio skoro ništa, jer se tamo skoro ništa nije ni predavalo; ali to mesto se nalazi u veoma lepom kraju, gusto načičkanom preistorijskim spomenicima, i ja sam se s mnogo žara posvetio proučavanju toga i svega drugog što je u sebi imalo bilo kakvu istoriju, i tako sam možda ipak naučio nešto, naročito zahvaljujući tome što je škola imala dobru biblioteku, u koju sam ponekad imao pristup. Trebalo bi da napomenem da sam otkad znam za sebe prosto gutao knjige. Ne sećam se da su me učili da čitam, a do svoje sedme godine pročitao sam mnogo knjiga, dobrih, loših i nikakvih.

⁵ Morisov otac, takođe Vilijam (1797–1847), rano je stekao značajan imetak na berzanskim poslovima, ali pravo bogatstvo je zaradio trgovinom akcijama rudnika bakra u Devonširu, sa akcionarskim društvom Great Consolidated Copper Mining Co. Za svega par godina, od 1845. do 1847, njegov udeo, koji je u početku iznosio nekoliko stotina tadašnjih funti, dostigao je vrednost od 200.000 funti. To je bila osnova porodičnog blagostanja, a Moris sin je kasnije preuzeo rukovođenje akcionarskim društvom, čiji je direktor bio sve do početka 1876, kada je, s olakšanjem koje nije skrivao, prodao svoj udeo. Posle sastanka na kojem je podneo ostavku, „svečano je seo na svoj cilinadar“ i nikada ga više nije stavio na glavu (J. W. Mckail, *The Life of William Morris*, 1899, Vol. 1, str. 217). Od tada je bio posvećen isključivo svojim poslovima i preokupacijama, od kojih je živeo u blagostanju i nezavisno od porodičnog imetka, u međuvremenu naravno smanjenog, iako ne i istopljenog. Moris je inače odrastao u velikoj porodici, s čak osmoro braće i sestara, koje je život odneo na razne strane, iako je s nekima ostao blizak (sestre Ema i Izabel, brat Edgar).

Moj otac je umro 1847, nekoliko meseci pre mog odlaska u Marlboro; ali kako se pre smrti bavio unosnim rudarskim spekulacijama, ostali smo veoma imućni, zapravo bogati.

U Oksford sam otišao 1853, kao polaznik Koledža Ekster. Studiranje na tom mestu palo mi je veoma teško, ali zato sam se snažno zaljubio u istoriju, naročito u srednjovekovnu istoriju, utoliko više možda i zato što sam u to vreme pao pod uticaj Visoke crkve ili Pjuzijeve škole⁶; ta druga faza, međutim, nije dugo trajala, budući da su je ispravile knjige Džona Raskina, koje su u to vreme za mene bile svojevrsno otkrivenje; na mene su u dobroj meri uticala i dela Čarlsa Kingslija⁷, koja su mi ubacila u glavu neke društveno-političke ideje, koje bi se verovatno razvile da nije bilo zova umetnosti i poezije. Još kao student, otkrio sam da umem da pišem poeziju, na svoje sopstveno iznenađenje⁸; i otprilike u to doba, kako sam bio veoma prislan s drugim mladićima entuzijastičnih ideja, napravili

⁶ „Oksfordski pokret“, ogranak anglikanske crkve, koji je naginjao katolicizmu i čiji su sledbenici oko 1840. počeli da prelaze na katoličanstvo. Jedan od najistaknutijih predstavnika bio je sveštenik i profesor hebrejskog jezika na Oksfordu, Edvard Bouverie Pjuzi (Edward Bouverie Pusey, 1800–1882).

⁷ Charles Kingsley (1819–1875), anglikanski sveštenik, istoričar, pisac i društveni reformator, zagovornik hrišćanskog socijalizma – u bizarnoj kombinaciji s nekim rasističkim i šovinističkim shvatanjima. Moris je na to bio imun, ali možda su mu i neka Kingslijeva dela, pored drugih izvora, skrenula pažnju na skandinavski folklor i mitologiju (u kojima je Kingsli nalazio nadahnuće za svoje šovinističke tlapnje o superiornom anglosaksonstvu).

⁸ Morisov prijatelj s Oksforda, Kenon Dikson (Canon Dixon), ovako se sećao tog trenutka: „Jedne večeri (1855), Krom Prajs i ja smo otišli u Ekster i tamo ga zatekli s Bern-Džonsom. Čim smo ušli u sobu, Bern-Džons je povikao, 'Evo velikog pesnika!' 'Ko je to?', upitali smo. 'Kako ko, Tpsi (Morisov studentski nadimak)...' Seli smo i slušali Morisa dok je čitao svoju prvu poemu (*The Willow and the Red Cliff*)... Dok je čitao, pomislio sam kako tako nešto nikada ranije nisam čuo. Bilo je potpuno novo; nije se oslanjalo ni na šta prethodno; savršeno originalno, koliko god da je zaista vredelo; i zvučalo je tako zadivljujuće i lepo, krajnje odlučno i snažno sročeno... Izrazio sam svoje divljenje, na neki način, kao i svi ostali; i sećam se njegovog odgovora: 'Dobro, ako je to poezija, onda je to vrlo lako pisati.' Od tada je, još semestar ili dva, skoro svakog dana dolazio u moju sobu da mi pročita neku novu pesmu.“ J. W. Mackail, I, str. 51–52.

smo mesečni list koji je izlazio godinu dana (o mom trošku); zvao se *Oxford and Cambridge Magazine*, i zaista je bio veoma mlad. Kada sam završio studije u Oksfordu (1856) – ja, koji sam prvobitno sebe video u Crkvi!!! – rešio sam da se bavim umetnošću, u nekom obliku, i tako sam započeo šegrtovanje kod Dž. I. Strita (George Edmund Street) (kasnije arhitekta novog Suda pravde), koji je u to vreme radio u Oksfordu; međutim, kod njega sam ostao svega devet meseci; kada sam se našao u Londonu i kada me je Bern-Džons (Edward Burne-Jones), slikar, moj veliki prijatelj sa fakulteta, upoznao sa Danteom Gabrijelom Rosetijem (Dante Gabriel Rossetti), vođom Prerafaelitske škole, odlučio sam da postanem slikar, i izučavao sam umetnost, ali neko vreme na vrlo pogrešan način.

U to vreme oživljavanje gotičke arhitekture doživelo je veliki napredak u Engleskoj i to je prirodno dotaklo i prerafaelitski pokret; svim srcem sam se uključio u te pokrete: jedan prijatelj je pristao da mi sagradi kuću, veoma srednjovekovnu po duhu, u kojoj sam živio pet godina, i čijem sam se uređivanju posvetio⁹; otkrili smo, posebno moj prijatelj arhitekta i ja, da su sve primenjene umetnosti („minor“ ili „lesser arts“) u stanju potpune degradacije, naročito u Engleskoj, i shodno tome, 1861, s nadmenom smelošću mladog čoveka, krenuo sam da sve to reformišem: i tako osnovao

⁹ „Red House“, „Crvena kuća“, Bekslih (Bexleyheath), jugoistočni London, 1859–1860. Jedan od najuspešnijih primera arhitekture pokreta „Umetnost i zanati“ (Arts & Crafts Movement; izraz je skovan tek 1887, ali stil i načela pokreta razvijali su se još od polovine XIX veka). Arhitekta je bio Filip Veb (Philip Webb), a unutrašnji dizajn, od tapeta, tapiserija i nameštaja do pribora za jelo, radili su Vilijam Moris i prijatelji: Bern-Džons, Roseti i Ford Madoks Braun (Ford Madox Brown). Vilijam i Džejn (Jane) Moris su živeli u Crevnoj kući do 1865, a u njoj su se rodile i njihove dve kćerke, Dženi (Jane Alice „Jenny“, 1861) i Mej (Mary „May“, 1862). Iako je sam rad na kući bio prelomno iskustvo, Moris je 1865. prodao Crvenu kuću, iz zdravstvenih i drugih razloga. Posle nekoliko godina provedenih na Queen Square u Londonu, 1871. otkriva svoje omiljeno mesto, Kelmskot, u Zapadnom Oksfordširu, u kojem će kupiti i obnoviti jednu staro imanje iz XVI veka (poznato kao „Kelmscott Manor“), i po kojem će nazvati svoju konačnu londonsku rezidenciju, Kelmscott House (od 1878), u Hamersmitu (ujedno sedište Socijalističkog društva iz Hamersmita), i svoju izdavačku kuću, *Kelmscott Press*.